

1. Закон України "Про зайнятість населення" від 04.07.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Мочерний С. В. Економічна теорія : [навч. посіб.] / С. В. Мочерний. – [4-е вид., стереотип.]. – К. : ВЦ «Академія», 2009. – 640 с.
3. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

References

1. The law of Ukraine "On employment of population" dated 04.07.2013. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Mochernyi S. Century Economic theory : textbook. Manual. Sec. Century. 4th ed., stereotype. K.: IC «Academy», 2009. 640 p.
3. State statistics Committee of Ukraine. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>

Рецензія/Peer review : 20.9.2013 р. Надрукована/Printed : 2.10.2013 р.
Рецензент: д.е.н., проф., зав.кафедри економічної теорії ХНУ - Лук'янова В.В.

УДК 331.5

В.В. НІКУЛІН

Хмельницький національний університет, м. Хмельницький

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ СУЧАСНОГО СТАНУ РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ

Однією з корінних соціально-економічних проблем сучасного етапу розвитку вітчизняної економіки та важливою характеристикою конкурентоспроможності ринку праці є безробіття. Надмірне безробіття негативно відображається на всій економіці країни, саме тому вивчення цього питання на сьогодні є актуальним.

Ключові слова: робоча сила, безробіття, інфляція, інтеграція, попит, пропозиція, економічно-активне населення, валовий внутрішній продукт, соціальне явище, циклічне безробіття, ринкова економіка.

VLADIMIR NIKULIN

Khmelnitsky National University

DYNAMICS ANALYSIS OF CONTEMPORARY CONDITION OF THE LABOUR MARKET IN UKRAINE

Abstract - The main purpose is to investigate main reasons effects of unemployment and to develop proposals for reducing the negative effects of this phenomenon in Ukraine.

Unemployment in Ukraine appeared with process of transition to a market economic system, and it is dominant hidden form. The predominant type of unemployment in Ukraine is cyclical unemployment. The main difficulty in determining scale of cyclical unemployment - hidden unemployment (people who are on vacation at his own expense or those who are not long-term wage). Structural unemployment is associated with the transition for a new type management, changes in consumer demand and technology. It is extremely a negative sign is constant growth and increasing unemployment duration within unemployed persons who are out of work for a long period. And that is unemployment problem are one of the most fundamental in development and functioning of the of human society.

Therefore, these aspects need further scientific justification for a deeper study the problem and finding the most relevant solutions.

Keywords: labour, unemployment, inflation, integration, supply, demand, economically active population, gross domestic product, a social phenomenon, cyclical unemployment, the market economy.

Постанова проблеми. Ситуація, що склалась в Україні, потребує глибокого аналізу та вибору оптимального шляху щодо подальшого розвитку ринку праці, зменшення безробіття, інфляційних процесів і зростання конкурентоспроможності національної економіки. Тому однією з найбільш актуальних проблем в Україні є здійснення ефективної політики щодо подолання безробіття та проведення ефективного реформування ринку праці. Важливим у подоланні наслідків економічної кризи є створення в державі нових робочих місць та працевлаштування молоді після закінчення навчальних закладів в Україні. Актуальність даної проблеми посилюється ще більше за умов подальшої реструктуризації економіки та перерозподілу робочої сили між секторами, пов'язаними зі вступом України до СОТ, лібералізацією зовнішньої торгівлі та європейською інтеграцією.

Мета статті. Основною метою є дослідження основних причин, наслідків безробіття, а також розробка пропозицій щодо зниження негативних наслідків даного явища в Україні.

Аналіз останніх досліджень. Вирішенням проблеми безробіття займалися такі вчені, як В. Галицький, І. Моціон, М. Папієв, Я. Міклош, Ю. Маршавін. Питанням взаємозв'язку інфляції і безробіття займався А. Філіпс, в подальшому П. Самуельсон та Р. Солоу, які розробили так звану «криву Філіпса» [1, с. 182]. Артур Оукен прийшов до висновку, що рівень безробіття знаходиться у визначеній числовій залежності від динаміки внутрішнього валового продукту. Теоретичні узагальнення зводяться до того, що чим вищим є приріст сукупного попиту, тим вищою є інфляція та зростання реального продукту, але нижчим є рівень безробіття. Проте ряд питань, пов'язаних з безробіттям в Україні, особливо у

методологічному плані, залишаються не достатньо дослідженими. Це стосується, насамперед, проблеми соціально-економічних наслідків та втрат від безробіття, а також його впливу на безпечний національний розвиток.

Викладення основного матеріалу дослідження. Світова економічна криза негативно вплинула на розвиток економіки України. Економічна нестабільність та звужене відтворення благ і послуг поглибили проблеми суспільного та економічного життя країни, що призвело до збільшення залежності економіки України від стану експорту продукції металургійної та хімічної промисловості, сільського господарства. Внаслідок кризових явищ попит на продукцію значно знизився, що спричинило падіння промислового виробництва, а головне – зростання безробіття. Спад економічної активності позначився на звуженні попиту на складну працю, скороченні тривалості робочого часу. Під безробіттям розуміється таке соціально-економічне явище, коли частина економічно активного населення не може знайти застосування своїй робочій силі. Згідно зі ст.2 Закону України «Про зайнятість населення», «безробітними визнаються працездатні громадяни працездатного віку, які через відсутність роботи не мають заробітку або інших передбачених законодавством доходів і зареєстровані у державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, готові та здатні приступити до підходящої роботи. Безробітними визнаються також інваліди, які не досягли пенсійного віку, не працюють та зареєстровані як такі, що шукають роботу». Економічна сутність безробіття полягає в тому, що за рахунок вимушеної незайнятості частини економічно-активних громадян, суспільство позбавляється певної величини суспільного продукту, витрачаючись при цьому на утримання безробітних і членів сімей, котрі знаходяться на їх утриманні. Рівень безробіття у 2013 році можна дослідити за допомогою нижче наведеної таблиці.

Таблиця 1

Зареєстроване безробіття у 2013 році [2]

	Кількість зареєстрованих безробітних, на кінець звітного періоду			Середній розмір допомоги за місяць, гривень
	тис. осіб		у % до населення працездатного віку	
	Всього	з них отримують допомогу по безробіттю		
Січень	564,5	435,8	2,0	1089
Лютий	589,1	469,1	2,1	1069
Березень	571,6	450,3	2,0	1194
Квітень	534,7	408,5	1,9	1116
Травень	501,0	384,3	1,8	1119
Червень	465,3	360,3	1,7	1087
Липень	451,5	353,5	1,6	1133
Серпень	435,4	339,4	1,6	1136

Так, на 1 вересня 2013 року за офіційними даними Держкомстату кількість безробітних склала 435,4 тис. осіб, що складає 1,6% від працездатного населення, з яких отримують допомогу в середньому по 1136 грн 339,4 тис. осіб.

Досліджуючи статистичний матеріал, ми спостерігаємо постійне скорочення рівня безробіття, що являється позитивом для розвитку економіки України, так кількість безробітних за вісім місяців 2013 року скоротилась на 129,1 тис. осіб (564,5 - 435,4), що склало 22,9%. На наш погляд, така позитивна тенденція рівня безробіття в Україні є дуже далекою від реальності, це можна прослідкувати аналізуючи динаміку руху працівників.

Таблиця 2

Динаміка руху працівників (тис. осіб) [2].

Показник	Роки		
	2010	2011	2012
Прийнято	2722	3021	2798
Вибуло	3019	3260	3206
Зміна	-297	-239	-408

Згідно з таблицею, кількість прийнятих працівників на роботу по зрівнянню з кількістю вибувших постійно скорочується, так у 2010 році це скорочення склало 297 тис. осіб, у 2011 – 239 тис. осіб, у 2012 – 408 тис. осіб, що свідчить про скорочення рівня зайнятості.

Отже, існує багато проблем щодо статистики безробіття в Україні, які не дають змоги об'єктивно оцінювати реалії безробіття в країні тому, що:

- неможливо врахувати осіб, які втратили "надію на працю" в Україні, які не перебувають на обліку в службі зайнятості;
- статистика не враховує часткову зайнятість; тих, хто примусово є у відпустках з ініціативи

адміністрації, вважають зайнятими;

- неправдива інформація з боку "безробітних". Велика кількість працівників виконують свою роботу без офіційного оформлення, тому майже неможливо перевірити тих, хто отримує виплати з безробіття, й задіяний в тіньовому секторі економіки.

При цьому статистика не враховує, що саме через відсутність роботи близько 7 млн наших співвітчизників виїхали за кордон на заробітки. Не включаються до складу безробітних близько 2 млн селян, які живуть лише із присадибного господарства, ні ті, котрі працюють на "чверть ставки", ні ті, що мають тимчасові підробітки. Значна частина населення зараз перебуває в умовах вимушеної неповної зайнятості. Так, лише чисельність працюючих осіб у режимі неповного робочого тижня (дня) перевищує 2 млн осіб. Окрім цього, існує багато перепон до присвоєння безробітному статусу безробітного, які пов'язані з бюрократизмом процедури та незацікавленістю державних органів влади до збільшення офіційної кількості безробітних. При цьому чітко спостерігається тенденція не до вирішення проблеми безробіття, а до зменшення офіційної кількості безробітних у країні. У більшості країн світу, безробітними вважаються всі, хто хоче працювати й не може знайти роботу. Так, наприклад у Росії таких 9,2 %, у Польщі – 19,2 %, у Чехії – 7,8 %, в Італії – 8,2 %, у Португалії – 8,7 % [3].

Безробіття є не тільки економічним, але і соціальним явищем, сутність якого полягає в тому, що вимушено непрацюючі особи, які існують не на зароблені кошти, а на допомогу, втрачають професіоналізм, виробничі навички, зневірюються і можуть деградувати як особистості. Таким чином, безробіття в умовах ринкових економічних відносин є, з одного боку, невід'ємною, а з іншого – неприйнятною альтернативою зайнятості, проблемою, яку суспільству доводиться вирішувати щоденно шляхом проведення заходів державного регулювання зайнятості.

За висновками експертів Представництва Світового банку в Україні, актуальною проблемою для населення України в період кризи, особливо серед молоді є феномен безробіття. Рівень безробіття, який поширюється під час кризових явищ, починає знижуватись тільки після тривалого періоду відновлення і зростання економіки, тому коли економіка вийде з кризового стану, їй знадобиться ще не один рік, щоб повністю відновити ринок праці на інноваційній основі. Саме тому, цю проблему потрібно вирішувати і вона потребує глибокого наукового аналізу та вироблення на цій основі практичних рекомендацій, які можуть використовуватися для розробки і реалізації ефективного соціально-економічної політики, направленої на забезпечення продуктивної зайнятості економічно активного населення країни, зменшення рівня безробіття до мінімального соціально-допустимого рівня. Політика держави на ринку праці має бути спрямована на скорочення рівня безробіття, тобто забезпечення можливості реалізації своєї трудової активності всім громадянам [2]. Оскільки головною причиною безробіття є незбалансованість попиту і пропозиції робочої сили, саме тому потрібно втілювати в життя активну політику, яка складається із заходів, спрямованих на збільшення попиту на робочу силу з боку як державного, так і приватного сектора економіки; підвищення конкурентоспроможності робочої сили та забезпечення відповідності робочої сили і робочих місць; вдосконалення процесу працевлаштування.

Намагаючись прогнозувати подальшу ситуацію з безробіттям в Україні на 2015 р., необхідно враховувати чинники, що діятимуть у бік як збільшення, так і в бік зменшення його рівня. Зростання, зокрема, спричинятимуть: 1) потребу структурної реорганізації неефективної економіки; 2) зняття штучних обмежень щодо зростання циклічного безробіття; 3) дефіцитність інвестицій для створення нових робочих місць; 4) відсутність досвіду роботи служб зайнятості, дисципліни та відповідальності виконавчої влади.

Беручи до уваги ситуацію, яка склалась на території України та світі, потрібно розглянути чинники, які діятимуть у бік скорочення безробіття:

1) безмежність незадоволеного попиту і можливість створення нових робочих місць у багатьох сферах, особливо у сфері послуг;

2) дотеперішня нерозвиненість приватного сектору і наявність тіньової економіки, які в разі скасування адміністративного тиску зможуть залучити значну частину непрацюючих осіб;

3) традиційно низький рівень зарплати і слабкість профспілок, які не можуть домогтись підвищення загального рівня зарплати, і пов'язане з цим обмеження попиту на працю.

Державна і територіальні програми зайнятості населення повинні бути спрямовані на:

1) сприяння розвитку на структурній перебудові економіки, створення умов для скерування звільнених працівників передусім на рентабельні виробництва і в пріоритетні галузі господарського комплексу;

2) покращення системи відтворення робочої сили у поєднанні з розвитком робочих місць, професійної орієнтації, перепідготовки та підвищення кваліфікації населення, ефективного використання трудових ресурсів;

3) формування матеріальної, кадрової, інформаційної, фінансової та науково-методичної бази державної служби зайнятості;

4) заходи сприяння зайнятості населення, яке проживає в сільській місцевості;

5) сприяння створенню нових робочих місць для засуджених за межами установ виконання покарань;

6) сприяння суспільно корисній зайнятості засуджених безпосередньо на підприємствах установ виконання покарань шляхом здійснення заходів інвестиційної політики.

Отже, в Україні безробіття з'явилося з процесом переходу до ринкової економічної системи, причому домінуючою є прихована його форма. Переважним типом безробіття в Україні є циклічне безробіття. Головна складність у визначенні масштабів циклічного безробіття – приховане безробіття (люди, які перебувають у відпустках за свій рахунок або ті, хто отримують не тривалий час зарплату). Структурне безробіття пов'язане з переходом до нового типу господарювання, зміною споживчого попиту й технологій. Вкрай негативною ознакою є постійне зростання тривалості безробіття і збільшення у складі безробітних осіб, які не мають роботи тривалий період. І саме проблема безробіття є однією з фундаментальних у розвитку і функціонуванні людського суспільства. Отож, ці аспекти потребують подальшого наукового обґрунтування з метою глибшого дослідження проблеми та пошуку найбільш актуальних рішень.

Література

1. Пиголенко І.В. Проблема безробіття працездатного населення в умовах трансформаційної економіки / І.В. Пиголенко, В.В. Мехрані // Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. – 2011. Вип. 3. – С. 80–85.
2. Статистична інформація [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Гальків Л.І. Втрати людського капіталу України: чинник безробіття / Л.І. Гальків // Економіка і регіон / ПолтНТУ. – 2009. – № 2 (21). – С. 110–113.
4. Заярна Н.М. Причини безробіття в різних умовах економічного розвитку України та методи її подолання / Н.М. Заярна, І.М. Недибалюк // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.2. – С. 196–200.
5. Машика Ю.В. Стан зайнятості та безробіття в Україні в умовах фінансово-економічної кризи / Ю.В. Машика // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.5. – С. 257–261.

References

1. Pyholenko IV, Mehran V. The problem of unemployment in of the working population transformation economy / Bulletin of NTU "KPI". Politics. Sociology. Right. Issue 3 (11) 2011.P.80-85
2. Statistical information [electronic resource] / The official site of the State Statistics Committee of Ukraine - Access mode: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Pebbles LI Losses of human capital of Ukraine: the factor of unemployment / Economy and region № 2 (21) - 2009 – PoltNTU. P.110-113
4. 4.Zayarna NM, Nedybalyuk IM The causes of unemployment in various economic conditions in Ukraine and techniques to overcome it / Scientific Bulletin NLTU Ukraine. 2011. Issue. 21.2. P.196-200
5. Machico Y. Condition employment and unemployment in Ukraine in conditions of financial and economic crisis Scientific Bulletin NLTU Ukraine. 2012. Issue. 22.5. P.257-261

Рецензія/Peer review : 20.9.2013 р. Надрукована/Printed :2.10.2013 р.
Рецензент: д.е.н., проф., зав.кафедри економічної теорії ХНУ - Лук'янова В.В.

УДК 338.22

А.В. РЕЗНИКОВА

Финансово-технологическая академия Россия, Московская область, г. Королев

КЛЮЧЕВАЯ РОЛЬ ВУЗОВ В ОСНОВЕ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ РОССИЙСКИХ РЕГИОНОВ (НА ПРИМЕРЕ МОСКОВСКОЙ ОБЛАСТИ)

В статье рассматривается роль высшей школы в инновационном развитии регионов. Быстрый рост потребности со стороны работодателей в профессионально-компетентных работниках обеспечивает вовлечение в систему образования партнеров как от властных структур регионов, так и бизнеса.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, инновационное развитие, система образования.

A.V. REZNIKOVA

Financial and Technology Academy Russia, Moscow region, Korolev

THE KEY ROLE OF UNIVERSITIES IN INNOVATION-BASED DEVELOPMENT OF RUSSIAN REGIONS (FOR EXAMPLE, MOSCOW REGION)

Abstract - The article discusses the role of higher education in the innovative development of the regions. Rapid growth in demand by employers in professional and competent employees ensures the involvement of partners in the education system, both from the authorities of regions and businesses.

Study of Russian experience shows that technical universities are the most interesting for business. Business helps them to purchase equipment and also looks for talented youth. Government agencies provide funding for innovative projects

Keywords: professional competence, innovative development, the education system.

Постановка проблеми. Інноваційне розвиток регіонів в нинішнє час неможливо без інформаційного суспільства, що принципово змінює роль знань в його соціальному і економічному